

La nova política de monuments del Museu d'Història de Catalunya

JUSÈP BOYA

Cap de l'Àrea de Gestió Museogràfica del Museu d'Història de Catalunya

1

1. Vista general del castell monestir de Sant Miquel d'Escornalbou, Riudecanyes (Baix Camp). © de la fotografia: Museu d'Història de Catalunya

Desde el pasado 24 de febrero, se atribuyeron al Museu d'Història de Catalunya las funciones que hasta el momento desempeñaba la oficina de Gestió de Monuments.

Para el Museu d'Història de Catalunya, esta decisión supone un doble reto: por una parte, el museo se convierte en el responsable, tanto de la gestión técnica y administrativa, como de la interpretación y difusión de un conjunto de monumentos de altísimo valor e interés, tanto desde el punto de vista arquitectónico y artístico como histórico, cultural y simbólico; por otra parte, la institución da un paso decisivo en su proyecto de despliegue e implantación territorial en todo el país.

Ciertamente, asumir este doble reto ha determinado que el MHC haya diseñado y puesto en marcha un plan de actuaciones que, en el marco de los recursos técnicos, humanos y económicos potencialmente disponibles, oriente su trabajo durante los próximos años en relación con el conjunto de monumentos de los que se ha convertido en nuevo gestor y responsable.

Since 24 February, the Museu d'Història de Catalunya (Museum of the History of Catalonia) has been carrying out the functions formerly entrusted to the Oficina de Gestió de Monuments (Office for the Management of Monuments).

For the museum, this decision means a double challenge. First, the museum becomes responsible both for the technical and administrative management

Mitjançant l'article 2.2. del decret 2001/2004, de 24 de febrer, de reestructuració parcial del Departament de Cultura, es varen atribuir al Museu d'Història de Catalunya (MHC) les funcions que fins al moment desenvolupava l'Oficina de Gestió de Monuments, en els termes que regulava el Decret 176/1990, de 16 de juliol.

Per al Museu d'Història de Catalunya, aquesta decisió suposa un doble repte: d'una banda, el museu esdevé responsable tant de la gestió tècnica i administrativa com de la interpretació i difusió d'un conjunt de monuments d'altíssim valor i interès tant des del punt de vista arquitectònic i artístic, com històric, cultural i simbòlic; de l'altra, la institució fa un pas decisiu en el seu projecte de desplegament i implantació territorial arreu del país.

Certament, assumir aquest doble repte ha determinat que el MHC hagi dissenyat i posat en marxa un pla d'actuacions que, dins del marc dels recursos tècnics, humans i econòmics potencialment disponibles, orienti i acomboï el seu treball durant els propers anys en relació amb el conjunt de monuments dels quals ha esdevingut nou gestor i responsable.

ELS OBJECTIUS I LES LÍNIES D'ACTUACIÓ PRIORITÀRIES

El nou pla de dinamització dels monuments dissenyat pel MHC per al període 2004-2007 es desplega sobre la voluntat d'aconseguir fonamentalment tres objectius:

1. Garantir la correcta conservació dels valors arquitectònics, històrics, culturals i artístics dels monuments sota la seva tutela.

and the interpretation and promotion of a group of monuments of great architectural and artistic value and interest, also with historical, cultural and symbolic significance. Second, the institution takes a decisive step forward in its project for its deployment and presence throughout the country.

Certainly, taking on this double challenge has led the MHC to design and embark a plan of action that, within the framework of the technical, human and economic resources potentially available, will be orientating its work for the coming years on the monuments for whose management it has become responsible.

2. Augmentar la projecció i la rendibilitat cultural i turística dels monuments, tant a escala nacional com internacional, adaptant-los a la diversitat de característiques, necessitats i expectatives dels diversos públics potencials.
3. Possibilitar el desplegament territorial del Museu d'Història de Catalunya, en tant que museu d'àmbit i vocació nacional, utilitzant els monuments com un mitjà més per tal de desenvolupar la seva missió i aconseguir els seus objectius fundacionals

Per tal d'assolir els objectius suara esmentats, el nou pla proposa set línies o eixos d'actuació, que, al seu torn, es concreten en diversos programes i accions específiques de caràcter anual o plurianual:

- Completar i, si s'escau, actualitzar els plans directors dels monuments en col·laboració amb el altres òrgans de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat que també tenen responsabilitats en aquest camp.
- Dotar els monuments dels instruments d'interpretació necessaris per donar a conèixer la seva història i els seus valors artístics i culturals, tenint en compte les característiques, necessitats i expectatives dels seus públics potencials.
- Augmentar les accions i els mitjans de difusió dels monuments.
- Incrementar les activitats de dinamització cultural als monuments.
- Dotar tots el monuments de serveis necessaris per garantir la seguretat, la satisfacció i el confort dels seus visitants.

- Dotar els monuments del personal tècnic qualificat necessari per al seu bon funcionament, i incentivar en tot moment la seva formació professional.
- Millorar el coneixement dels valors artístics, històrics i culturals dels monuments, incentivant-ne l'elaboració d'estudis i recerques, tant en la seva vessant documental com arquitectònica i arqueològica.

2,3 i 4. Castell Monestir de Sant Miquel d'Escornalbou, Riudecanyes (Baix Camp). © de la fotografia: Museu d'Història de Catalunya

5,6 i 7. Reial Monestir de Santes Creus, Aiguamúrcia (Alt Camp). © de la fotografia: MHC

LES PROPOSTES DE MUSEÏTZACIÓ I SENYALITZACIÓ INTERPRETATIVA

L'objectiu i la línia programàtica de dotar els monuments, dins dels límits dels recursos econòmics i humans disponibles, dels mitjans d'interpretació necessaris que possibilitin una millor coneixença de la seva història i dels seus valors artístics i culturals, es concreta, per al període 2005-2007, en la definició de tres programes d'actuació, susceptibles de ser aplicats al conjunt dels monuments o només a uns quants, en funció de les seves necessitats, característiques i potencialitats. Aquests programes són:

- Programa de senyalització interpretativa
- Programa de renovació i creació de nous audiovisuals
- Programa de museïtzació

El programa de senyalització interpretativa vol implantar en tots els monuments un sistema de senyalització interpretativa que, tot configurant un itinerari de visita recomanat, ofereixi als visitants informacions sobre la història i característiques del monument i els seus valors histò-

rics, artístics i culturals. Dins d'aquest programa s'inclou l'objectiu de dotar tots els monuments de sistemes de visita amb audioguia en diferents llengües, i, si s'escau, punts d'informació multimèdia.

Aquest programa és aplicable a tots els monuments, d'acord amb la següent periodització, derivada de les disponibilitats tècniques i econòmiques del museu, de l'estat de conservació del monuments i de la informació històrica disponible:

- 2005: Miravet, Cardona, Escornalbou, Sant Pere de Rodes, Moià
- 2006: Seu Vella, Vilabertran, Santes Creus, Bellpuig, Castellterçol
- 2007: la Portella, Santa Àgata, Scala Dei, Torre de la Manresana

El programa de renovació i creació de nous audiovisuals té com a objectiu dotar tots els monuments que ho necessitin, sigui perquè ha quedat obsolet o perquè no en disposa, d'un espai on presentar-hi un espectacle audiovisuals o multimèdia que presenti la seva història o qualsevol altra temàtica relacionada amb el monument i els seus valors històrics, artístics i culturals.

El programa és aplicable a tots el monuments, llevat de la Torre de la Manresana (per raons de seguretat) i de la capella de Santa Àgata (per la inexistència d'un espai capaç d'acollir l' audiovisual i per la dificultat de fer-ho compatible amb altres usos habituals del monument). Queden també de moment exclosos Cardona i la Portella perquè no sembla factible disposar a curt termini d'un espai de presentació dels esmentats audiovisuals.

Pel que fa a la resta de monuments, i per al període 2005-2007, es prioritzen les següents intervencions:

- 2005: renovació de l'audiovisual de la Casa Rafael Casanova de Moià
- 2006: renovació de l'audiovisual de Sant Pere de Rodes
- 2007: creació de nous espais audiovisuals a la Seu Vella de Lleida i al Castell de Miravet.

El programa de museïtzació, que és complementari de l'anterior, persegueix implantar espais i equipaments d'interès museogràfic en aquells monuments que ho requereixin i on sigui possible, mitjançant la implantació d'exposicions estables o de recreacions museogràfiques, en especial en aquells que conservin col·leccions de béns culturals d'una certa rellevància susceptibles de ser exposats.

El programa és aplicable a tots els monuments, llevat de la Casa Prat de la Riba de Castellterçol (museografiada completament), la torre de la

Manresana (perquè no disposa d'espai adient i per manca de vigilància permanent) i la Capella de Santa Àgata (per manca d'espai per a fer-ho).

8 i 9. Reial Monestir de Santes Creus, Aiguamúrcia (Alt Camp). © de la fotografia: MHC

Dins del període 2005-2007, es prioritza la intervenció museogràfica en la Casa Rafael Casanova de Moià, en el monestir de Sant Pere de Rodes, en el castell de Miravet i, especialment, en la Seu Vella de Lleida, d'acord amb la següent periodització:

- 2005: exposició permanent sobre la figura i obra de Rafael Casanova a la planta noble de la Casa Rafael de Casanova de Moià
- 2006: exposició permanent de la col·lecció arqueològica i artística de Sant Pere de Rodes a la sala de l'antic refector, i exposició permanent sobre els Templers a la Corona d'Aragó al celler del cos principal del castell de Miravet
- 2007: creació de diversos punts d'interès museogràfic a l'edifici de la Canonja i diverses capelles de la Seu Vella de Lleida.

En una segona etapa, previsiblement a partir del 2007, es preveuen actuacions a Vilabertran, Escornalbou, Santes Creus, Bellpuig i Miravet (2a. fase, corresponent al refector del castell), sempre en funció dels treballs de restauració i agençament, efectuats en aquests monuments, que possibilitin la destinació d'algun dels seus espais com a sales d'exposició estable.

Pel que fa al castell i canònica de Cardona, monestir de la Portella i Cartoixa d'Scala Dei, la hipòtesi d'una intervenció expositiva queda també condicionada a la restauració i agençament d'algun espai o, com en el cas de Cardona, a la construcció d'un edifici de nova planta annex a la canònica, tal com es preu en el seu pla director.

10 i 11. Casa Rafel Casanova, Moià (Bages). © de la fotografia: Museu d'Història de Catalunya (Pepo Segura)

La realització d'aquestes noves intervencions museogràfiques i, si s'escau, la revisió i l'actualització de les ja existents anirà acompanyada per la posada en marxa d'un nou programa de visites i activitats pedagògiques complementàries, adreçat especialment al públic escolar.

LES ACCIONS I ELS MITJANS DE DIFUSIÓ I DINAMITZACIÓ CULTURAL DELS MONUMENTS

Aconseguir augmentar els usuaris dels monuments comporta, entre d'altres actuacions, intensificar i diversificar les accions i els mitjans de difusió, especialment d'aquells centres menys visitats, procurant adequar-los a diferents tipologies de públics potencials.

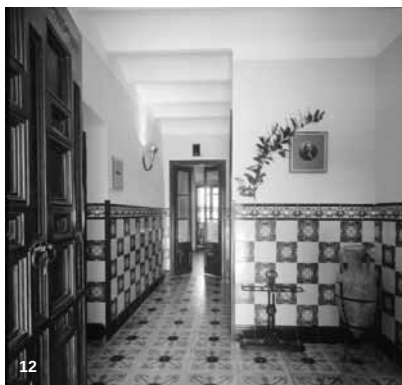
Dins de les accions que el MHC vol desenvolupar amb aquest objectiu, n'hi ha dues d'especial importància:

- a) Articulació de noves rutes temàtiques que lliguin diversos monuments, a l'estil de la ja existent "Ruta del Císter", que lliga els monestirs de Poblet, Santes Creus i Vallbona de les Monges.
- b) Elaboració d'un nou pla de difusió dels monuments, que, entre d'altres aspectes, definirà la nova imatge corporativa d'aquests en tant que indrets tutelats pel MHC, millorarà la seva senyalització exterior i replantejarà, unificant i modernitzant formats i continguts, tot el conjunt de fullets fins ara editats amb finalitat informativa i difusora.

A més dels valors i atractius culturals, històrics i artístics propis, el MHC vol convertir els monuments sota el seu control en centres culturals actius, amb capacitat per oferir una oferta cultural potent, si més no d'abast territorial a l'entorn del monument. Per tal d'aconseguir aquest objectiu, el MHC potenciarà les diferents accions i activitats de dinamització cultural que s'han desenvolupat en els monuments durant aquest últims anys, com ara els concerts, les conferències i les exposicions.

L'aposta per la programació d'exposicions en els monuments serà especialment important, ja que d'aquesta manera el MHC disposarà de nous espais d'exposició temporals de gestió pròpia on poder presentar les mostres itinerants que produeixi durant els propers anys.

Dins d'aquesta línia de convertir els monuments en centres de dinamització cultural tant a escala local com nacional, el MHC estudia també la viabilitat de crear una Escola o Casa de Traducció en l'antic Palau de l'Abat del Monestir de Sant Pere de Rodes, edifici completament rehabilitat però al qual, incomprensiblement, no s'ha donat cap utilitat. Aquest projecte, que

12

14

16

13

15

17

tindria com a objectiu contribuir a fer possible una major projecció internacional de la llengua catalana, podria fer-se en col·laboració amb la Institució de les Lletres Catalanes i amb la Universitat de Girona.

Finalment, des del MHC es vol potenciar també la recerca sobre els monuments, a fi de millorar el coneixement actual sobre la seva història i els seus valors artístics i culturals.

En alguns casos, això passa per incentivar l'elaboració de treballs d'investigació documental i, fins i tot arqueològica, sempre en col·laboració amb els òrgans competents dins l'administració i amb la participació de les diverses institucions de recerca del país, com ara les universitats.

Els resultats d'aquesta recerca es donaran a conèixer mitjançant l'edició de les corresponents publicacions i l'organització de jornades i seminaris relacionats amb els monuments i les tasques de recerca, conservació, restauració i interpretació realitzades en aquests monument.

12, 13, 15 i 16. Casa Museu Prat de la Riba, Castellterçol (Vallès Oriental). © de la fotografia: Museu d'Història de Catalunya

14 i 17. Monestir de Sant Pere de Rodes, el Port de la Selva (Alt Empordà). © de la fotografia: MHC (Pepo Segura)